

7.7 Globaliseringen – hvad betyder den for dansk økonomi?

Hvorfor skal jeg læse dette afsnit?

* Fordi der bliver **redegjort** for, hvad det betyder for den danske økonomi, at vi i dag lever i en globaliseret verden, hvor mennesker, varer, kapital og teknologi flyder på tværs af landegrænser.

Hvad kan jeg bruge det til?

* Til bedre at kunne forstå, hvilke konsekvenser det har for Danmark, og derved vil du bedre kunne **diskutere**, hvordan Danmark skal ruste sig til fremtiden.

Du køber tøj på nettet fra et engelsk website, du skyper med din ven i Australien, og så skal du måske på ferie snart til et sted langt væk.

Globaliseringen betyder populært sagt, at verden bliver mindre, og vi alle bliver mere og mere afhængige af hinanden. Denne gensidige afhængighed, som vi tidligere definerede som **interdependens**, gælder især inden for det økonomiske område, som vi i dette kapitel skal kigge nærmere på.

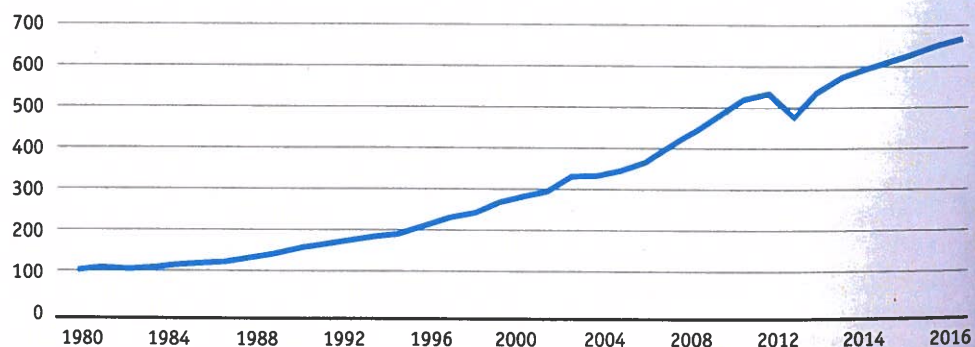
Som vi skal lære i dette kapitel, gavner en stadigt mere integreret verdensøkonomi på mange måder den danske økonomi, men globaliseringen medfører også store forandringer på det danske arbejdsmarked og sætter os alle under pres.

Det er især gennem de sidste knap 20 år blevet åbenlyst, at Danmark er blevet en del af et globalt handelssystem. I dag er den internationale handel 16 gange større end i 1960. Jo mere international handel, desto større interdependens. Ser man på udviklingen i dansk import og eksport hen over de seneste år dokumenteres udviklingen i denne større økonomiske åbenhed tydeligt.

Hvad er globalisering, og hvad driver den?

Globaliseringen betyder, at mennesker, virksomheder, kapital, teknologi og skattegrundlag lettere kan flytte sig på tværs af grænser. Det stiller store krav til arbejdsstyrkens kvalifikationer, forskning og udvikling – ikke mindst i Danmark, hvor vi de senere år har oplevet en

Figur 7.22 Samlet stigning i verdenshandelen i volumen (1980 = 100)

Kilde: Samfundsstatistik 2017.

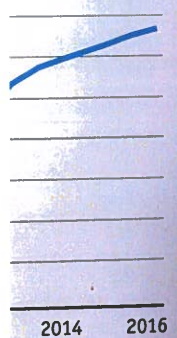
kapitel, gavner verdensøko- i danske øko- i medfører det danske s alle under

idste knap 20 mark er blevet ssystem. I dag le 16 gange international ependens. Ser ik import og e år dokumen- større økon-

g,

t mennesker, nologi og i flytte sig på r store krav til oner, forsk- indst i Dan- har oplevet en

0)

stigende udflytning af manuelle job. Denne proces kaldes **outsourcing**. Det er en proces, hvor produktionen af varer flyttes til de lande, hvor det er bedst og billigst at producere hver del. Det kan lyde negativt, at Danmark oplever et tab af visse arbejdspladser, men set i et større perspektiv er det gavnligt for samfundet, da det både giver lavere priser til forbrugerne og mindre omkostninger for virksomhederne, men også giver de "nye lande" på verdensscenen øget købekraft, og derved kan vi i Danmark øge vores eksport til disse lande. Sidst, men ikke mindst har Danmark til gengæld oplevet en indflytning af knowhow-job, dvs. videnbaserede job.

Det skaber en **international arbejdsdeling**, hvor varer og tjenester opfindes, udtænkes og produceres de steder, hvor det kan gøres mest produktivt.

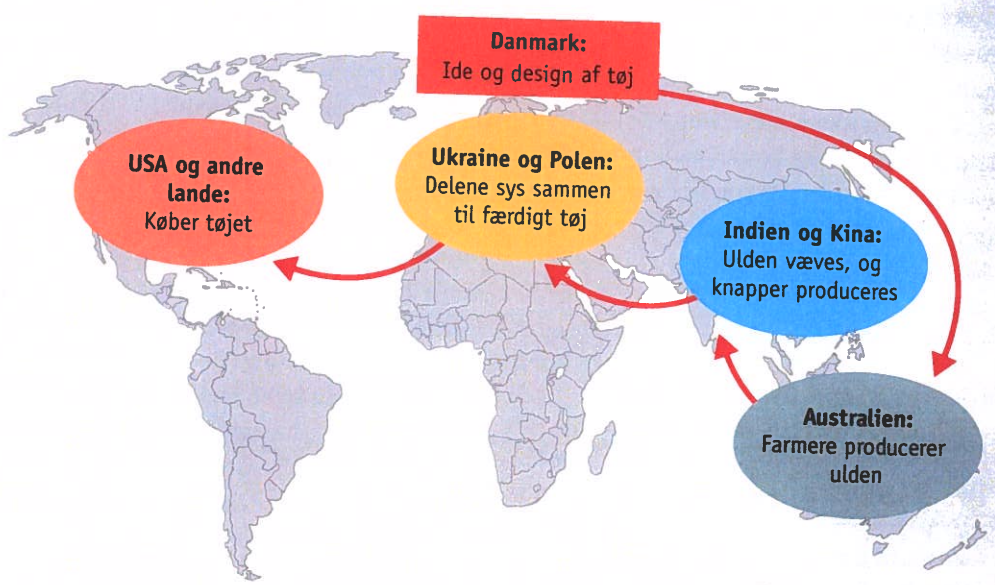
Et andet centralt karakteristika ved den økonomiske globalisering er handel

på tværs af kontinenterne, **det globaliserede handelsmønster**, og fremkomsten af enorme **multinationale koncerner**, der arbejder globalt i jagten på profitmaksimering. De allerstørste multinationale virksomheder, såsom den amerikanske detailgigant Wal Mart, olieselskaberne Royal Dutch Shell og Exxon Mobil, har en omsætning, der overstiger Danmarks BNP.

Globaliseringen har primært to drivkræfter:

Teknologisk udvikling. Den hastige teknologiske udvikling inden for transport- og kommunikationssektoren har gjort det billigere og nemmere end nogensinde før at transportere sig og kommunikere på tværs af landegrænser. Det åbner for, at virksomheder kan opdyrke nye områder at producere og sælge varer på og dermed blive langt mere globale. Informationsteknologier, såsom internettet

Figur 7.23 Den nye globale arbejdsdeling – fra idé til modetøj

Kilde: Statsministeriet.dk.

Figur 7.24 Globaliseringens dynamik

Drivkræfter		Hvad sker der?
Hurtigere udvikling af teknologi	<p>← Stærkere konkurrence →</p>	Vi handler stadig mere med andre lande
Liberalisering af handel og finansstrømme		Vi kommunikerer mere på tværs af grænserne
Markedsøkonomiernes indtog i Kina, Østeuropa mv.		Vi investerer stadig mere i andre lande
Hurtigere og billigere kommunikation		Vi udveksler stadig mere viden og teknologi med udlandet
Billigere transport		Vi tager stadig oftere arbejde i andre lande

Kilde: Statsministeriet.dk.

og mobiltelefonen, gør det muligt at kommunikere og samarbejde trods store fysiske afstande. Dette var også en pointe hos Giddens.

Politiske samarbejder: En række politiske samarbejder har medvirket til at øge verdenshandlen og skabt grundlag for det globaliserede handelsmønster. Det er løbende sket ved, at toldbarrierer er blevet mindsket, og at det er gjort lettere at flytte kapital. I dag arbejder den internationale organisation WTO for at fremme handel på tværs af landegrænser, OECD arbejder for økonomisk samarbejde mellem demokratiske lande med markedsøkonomi, og regionalt arbejder EU for et tæt økonomisk samarbejde, såvel som ASEAN (sammenslutningen af sydøstasiatiske nationer) og NAFTA (den nordamerikanske frihandelssamarbejde).

Globaliseringens betydning for Danmark

Danmark har altid været en lille og åben økonomi. Vores rigdom kommer med andre ord af, at det lykkes os at sælge vo-

res varer ude i den store verden. I naturlig forlængelse af dette får den høje grad af økonomisk globalisering stor betydning for den danske økonomi i fremtiden. Der er både muligheder og udfordringer:

Danmark kan øge sin økonomiske vækst og blive et rigere samfund

... men der er risiko for højere arbejdsløshed og lavere lønninger i en overgangsperiode

Med den øgede international handel har danske virksomheder udvidet deres markedsplads. Hvor virksomheder tidligere kun solgte sine varer til begrænsede dele af verden, kan virksomheder nu lettere omsætte deres varer til hele verden. Det åbner for en øget økonomisk vækst i Danmark. Samtidig betyder den internationale arbejdsdeling, at virksomhederne kan øge **produktiviteten**, idet de kan nedsætte omkostningerne i produktionen. En global arbejdsdeling, hvor varerne produceres, hvor det er billigst, vil sænke prisen på varerne, og det betyder for den enkelte forbruger, at han/hun kan forbruge flere varer.

Figur 7.25 Danmark i globaliseringen

Styrker	... men	Svagheder
Vi har en sund økonomi		Vi sakker bagud i uddannelseskapløbet
Vi har et velfungerende arbejdsmarked		Vi forsker ikke nok og får ikke nok ud af vores viden
Vi har en god infrastruktur og en veludbygget offentlig sektor		Vi skaber ikke nok vækstvirksomheder
Vi har en bredt funderet erhvervsstruktur		Vi har ikke tilstrækkeligt fokus på fornyelse i hele samfundet

Kilde: Statsministeriet.dk.

Disse gevinster rammer dog ikke alle mennesker lige. Danmark er således i en overgangsfase, hvor produktionen inden for områder, hvor vi ikke er konkurrencedygtige, mindskes, og hvor dette kan medføre en øget arbejdsløshed (strukturarbejdsløshed) for visse grupper, og et fald i lønnen til de grupper, der ikke kan omskole sig til at arbejde i andre sektorer. Det er for eksempel sket for slagteri-arbejdere.

For at kunne høste de mulige gevinster ved den øgede handel og dermed øgede konkurrence kræves der altså en høj omstillingsparathed og markant

målretning af vores uddannelsesmæssige kompetencer.

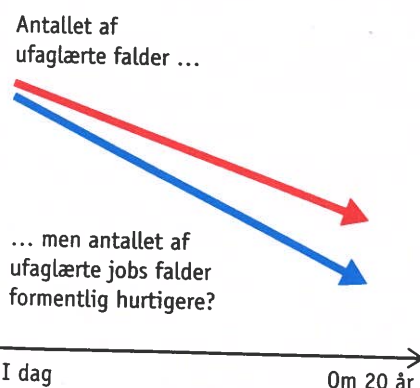
Danmark kan fokusere på det, vi gør bedst

... men vi kan også risikere at falde bagud i konkurrencen og ikke længere være blandt de rigeste i verden.

Den internationale arbejdsdeling betyder, at vi i Danmark kan fokusere på at producere de varer og tjenester, som vi er allerbedst til. Det kan give flere nye spændende job i fremtiden. Men vi bliver også udsat for en væsentlig større konkurrence udefra.

Figur 7.26 Risiko for ubalance på arbejdsmarkedet

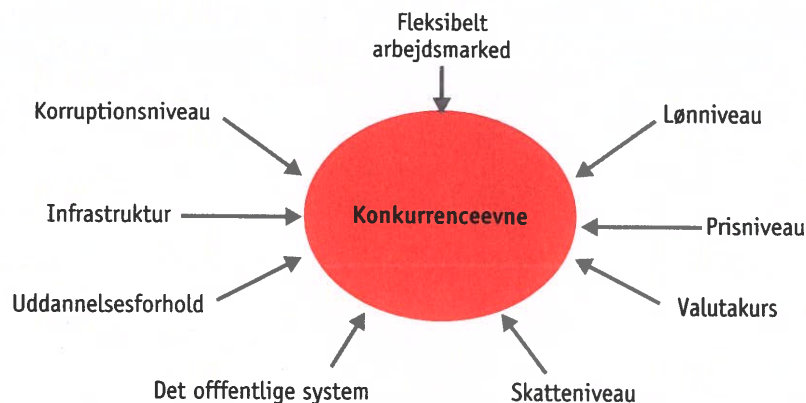
Ufaglærte: Højere ledighed og lavere løn?

Højtuddannede: Lavere ledighed og højere løn?

Figur 7.27 Parametre for et lands konkurrenceevne

Spørgsmålet bliver i høj grad, hvilke lande der kan tiltrække og fastholde virksomheder og dermed opretholde en høj **konkurrenceevne**.

“Danske virksomheder er ikke konkurrencedygtige,” lyder det ofte i medierne. Men hvad indebærer dette?

Konkurrenceevnen består grundlæggende af **pris- og kvalitetskonkurrenceevnen**, som hovedsagelig handler om forholdet mellem pris og kvalitet. Hvis varens kvalitet er den samme, men den bliver dyrere, forværres konkurrenceevnen. Hvis prisstigningen omvendt følger en kvalitetsstigning, er konkurrenceevnen ikke forværret. Dette er årsagen til, at vi i Danmark kan sælge relativt dyre varer.

Det hyppigst anvendte mål for den kortsigtede konkurrenceevne er udviklingen i lønomkostningerne og priserne. Falder eller stiger lønomkostningerne i Danmark i forhold til udlandet? Får man mindre eller mere for pengene, når man køber danske varer sammenholdt med udenlandske?

For at styrke konkurrenceevnen handler det om at få skabt de *bedste rammebetingelser og vilkår* for landets virksomheder.

Det indebærer en lovgivning, som understøtter virksomhederne, men lige så vigtigt, at Danmark prioriterer midler til forskning og sikrer, at der er veluddannet kvalificeret arbejdskraft til rådighed.

Som figur 7.27 viser, er der mange del-elementer, som tilsammen kan forklare styrken i konkurrenceevnen. Debatten om den danske konkurrenceevne er således bred, og med fremkomsten af konkurrencestaten er der i stigende grad en diskussion om, hvordan Danmark klarer sig i den globale konkurrence på de forskellige parametre.

Er den økonomiske globalisering god eller dårlig?

Et overvejende flertal af økonomer er enige om, at den økonomiske globalisering skaber en positiv udvikling, som vil komme alle til gavn. Men ikke alle meningsdannere i samfundet er enige. Modstandere mener, at globalisering skaber øget ulighed og, at den vækst, Danmark oplever, sker på bekostning af fattige lande. Man kan opstille to grupper:

Globaliseringsoptimisterne ser globaliseringen som et globalt plussumspil, dvs. at alle stater, virksomheder og individer i verden gennemgående vinder i takt med globaliseringens styrke og udbredelse. Helt konkret argumenterer optimisterne for, at alle lande i verden er blevet rigere – også de fattige lande – og dermed vil optimisterne argumentere for et samlet velfærdsløft for alle.

Globaliseringspessimisterne er også globalister, hvilket vil sige, at de anerkender globaliseringen som et faktum. Som navnet dog antyder, forholder de pessimistiske globalister sig negativt til globaliseringens konsekvenser – stigende miljøforurening, global opvarmning,

større ulighed mellem verdens lande og kapitalens udnyttelse af den arbejdende befolkning. De mener blandt andet, at det stigende antal multinationale selskaber skaber svagere muligheder for national regulering, og at de får meget større magt, end de burde have. Med andre ord fører globaliseringen i pessimisternes optik til større skel og derved til en forøget risiko for flere konflikter i den globale verdensorden. Ligeledes mener pessimisterne ikke, at globalisering skaber øget velfærd, da de enkelte landes regeringer bliver svagere og svagere i forhold til at kunne styre udviklingen. Samlet er ulemperne således langt større end fordelene.

'de fede ord'

- * Interdependens
- * International arbejdsdeling
- * Outsourcing
- * Globaliserede handelsmønstre
- * Multinationale koncerner
- * Produktivitet
- * Konkurrenceevne
- * Priskonkurrenceevne
- * Kvalitetskonkurrenceevne
- * Globaliseringsoptimister
- * Globaliseringspessimister